

Avesta kommuns riktlinjer för

**Serveringstillstånd,
Detaljhandel/servering folköl och
detaljhandel tobak.**

Innehåll

Serveringstillstånd	4
<i>Allmänt</i>	<i>4</i>
<i>Allmänna förutsättningar för tillståndsgivning</i>	<i>5</i>
<i>Ansökan</i>	<i>6</i>
<i>Handläggningstider vid ansökan</i>	<i>6</i>
<i>Avgift för ansökan</i>	<i>7</i>
<i>Kommunens informationsskyldighet med mera</i>	<i>8</i>
<i>Serveringslokal och mat</i>	<i>8</i>
<i>Kunskapskrav för tillståndshavaren</i>	<i>9</i>
<i>Remissyttranden</i>	<i>9</i>
<i>Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller andra skäl</i>	<i>10</i>
<i>Kommunens tillsynsverksamhet</i>	<i>11</i>
<i>Tillsynsavgifter</i>	<i>12</i>
<i>Diskriminering</i>	<i>12</i>
<i>Serveringstider</i>	<i>13</i>
<i>Ordning och nykterhet</i>	<i>14</i>
<i>Uteserveringar</i>	<i>15</i>
<i>Gemensamt serveringsutrymme</i>	<i>16</i>
<i>Cateringverksamhet</i>	<i>17</i>
<i>Kryddning snaps</i>	<i>17</i>
<i>Provsmakning</i>	<i>18</i>
<i>Villkor vid meddelande av serveringstillstånd</i>	<i>19</i>
Tillfälliga tillstånd till allmänheten och slutna sällskap	20
<i>Tillfälliga tillstånd till allmänheten</i>	<i>20</i>
<i>Tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap</i>	<i>21</i>
<i>Serveringstillstånd krävs inte om serveringen:</i>	<i>21</i>
Detaljhandel/servering folköl	22
<i>Egenkontrollprogram</i>	<i>22</i>
<i>Tillsyn</i>	<i>23</i>
<i>Ansvar</i>	<i>23</i>
<i>Ingripanden/åtgärder</i>	<i>23</i>
<i>Tillsynsavgifter</i>	<i>23</i>
Detaljhandel tobak	24
<i>Allmänt</i>	<i>24</i>
<i>Åldersgräns</i>	<i>24</i>

<i>Egenkontroll</i>	25
<i>Märkning och förpackning</i>	25
<i>Marknadsföring</i>	25
<i>Ansvar</i>	25
<i>Kontrollköp</i>	25
<i>Sanktioner</i>	26
<i>Ansökan och handläggning</i>	26
<i>Ansökningsavgift</i>	26
<i>Remissyttrande</i>	26
<i>Kommunens tillsynsverksamhet</i>	27
Försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare	28
<i>Avgifter</i>	28

Serveringstillstånd

Allmänt

Avesta kommuns riktlinjer för serveringstillstånd ska ses som ett komplement till bestämmelserna i alkohollagen. Av riktlinjerna framgår vad som gäller enligt lag, men även vilka lokala anpassningar som påverkar handläggningen av serveringstillstånd inom kommunen. Genom riktlinjerna vill vi uppnå en förutsägbarhet och lika behandling vid ansökan om serveringstillstånd.

Alkohollagen är en skyddslag och finns för att begränsa alkoholens skadeverkningar. Varje ansökan prövas individuellt med hänsyn till gällande lagar och riktlinjer. Vid bedömningen går skyddet för människors hälsa före näringspolitiska intressen.

Riksdagen har antagit en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaks-politik, ANDT. Strategin förlängs och uppdateras med fem års mellanrum. Det övergripande målet för ANDTS-politiken är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar, samt ett minskat bruk av tobaks- och nikotin-produkter. Insatser för att skydda barn och unga utgör grunden för det hälsofrämjande och förebyggande ANDTS-arbetet.

Tillsynen över försäljning och servering av alkohol bör enligt strategin skärpas. Regeringen nämner bland annat följande om intensifierade åtgärder från kommunens sida:

- Att ha alkoholpolitiska program som omfattar precisering av begreppet alkoholpolitiska olägenheter och kommunens ambitionsnivå för tillsyn.
- Att ha en effektiv tillsyn av företag som serverar eller säljer alkohol.
- Att erbjuda utbildning i ansvarsfull alkoholservering för innehavare av serveringstillstånd.
- Att samarbeta med Polismyndigheten för att motverka illegal alkoholhantering.

I mars 2021 beslutade Avestas kommunfullmäktige om ANDTS-program under perioden 2021 – 2025. Avesta kommuns mål är ett samhälle fritt från narkotika och doping, minskade sociala skador orsakade av alkohol, minskat spel om pengar samt ett minskat tobaksbruk. Under perioden är följande fokusområden inom området alkohol beslutade:

- Motverka alkoholmissbruket.
- Samordnad, effektiv och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn.

Inom fokusområdet samordnad, effektiv och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn är målet att:

- Serveringen av alkoholdrycker ska vara ansvarsfull och präglas av måttfullhet. Fokus är återhållsamhet vid servering, att skadeverkningar av alkohol ska förhindras samt att kravet på ordning och nykterhet gäller såväl på serveringsstället som i dess direkta närhet.
- Tillsynen ska vid behov ske i samverkan med andra berörda myndigheter, i synnerhet med Polismyndigheten men även med Skatteverket och räddningstjänsten.

Kommunens mål med riktlinjer för serveringstillstånd

- Att minska överkonsumtion av alkohol. Särskilt fokus ska ligga på ungdomar och unga vuxna.
- Att bidra till en förbättrad folkhälsa.
- Att bidra till att endast seriösa entreprenörer erhåller tillstånd.
- Att tydliggöra sambandet mellan matservering och alkoholservering.
- Att se till att den som söker tillstånd ska få ett professionellt och tydligt bemötande.
- Att verka för fler alkoholfria ungdomsmiljöer och ungdomsarrangemang.

Allmänna förutsättningar för tillståndsgivning

Spritdrycker, vin, andra jästa alkoholdrycker eller starköl får inte säljas om det inte föreligger rätt till det enligt alkohollagen. Det krävs tillstånd för försäljning av dessa drycker.

Avesta kommuns riktlinjer för serveringstillstånd uppmärksammar speciellt vad som ska gälla avseende alkoholpolitiska olägenheter, serveringslokalens beskaffenhet, serveringstider, uteserveringar, diskriminering och tillfälliga tillstånd.

Det är, oavsett remissinstansernas yttranden, kommunen som fattar beslut i ärenden som rör serveringstillstånd.

Vid en ansökan om tillstånd att servera alkohol prövas dels den sökandes lämplighet dels lokalernas lämplighet. Den allmänna standarden, på så väl maten som på miljön, är avgörande för möjligheten att få ett serveringstillstånd.

Serveringslokalen ska omfatta ett visst avgränsat utrymme och vara överblickbar, vilket är grundläggande för alla typer av serveringstillstånd. Serveringslokalen ska vara utrustad med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering. Det är inte meningen att serveringstillstånd ska kunna ges för gatukök och liknande miljöer. Gästerna ska i normalfallet kunna beställa och bli serverade vid bordet. Trappor, toaletter och dylikt är inte serveringsytor. Serveringslokalen ska vara lämplig från brandsäkerhetssynpunkt.

Den sökande ska ha god vandel och vara väl förtrogen med alkohollagstiftningen. Med god vandel menas att den sökande ej har brottslig belastning, att den är ekonomiskt skötsam samt har gjort rätt för sig till det allmänna. När sökande är en juridisk person är det kommunen som bedömer vilka personer som är att betrakta som PBI (personer med betydande inflytande i rörelsen) och som ska prövas utifrån personlig och ekonomisk lämplighet.

Genom obligatorisk remiss till polismyndighet kontrolleras den sökande gentemot polisens belastningsregister.

Innan en ansökan kan beviljas ska sökanden genomföra ett godkänt kunskapsprov. Om sökande är en juridisk person eller förening är det hälften av de personer med betydande inflytande i rörelsen och som ska vara aktiva i serveringen som ska klara kunskapsprovet. Det är kommunen som bedömer vilka dessa personer är.

Ett serveringstillstånd gäller i de flesta fall tills vidare.

Serveringsstället ska ha ett eget kök och tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat. Det ska finnas ett varierat utbud av för-, huvud- och efterrätter. Lokalen ska vara registrerad av miljöenheten som livsmedelsanläggning¹.

Allmänna grundsatser för serveringspolitiken har sedan länge varit att ordning och nykterhet ska råda vid servering.

Utöver kraven på sökandens och lokalernas lämplighet kan kommunen avslå en ansökan om serveringstillstånd, om alkoholservering kan befaras medföra olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller om det av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Ansökan

Ansökan via e-tjänst

Ansökan om serveringstillstånd görs genom kommunens e-tjänst. E-tjänsterna finns på kommunens hemsida. Där finns också de bilagor som kan behövas för att komplettera ansökan.

Ansökan via pappershandlingar

Ansökan om serveringstillstånd som inte görs via e-tjänst görs via pappershandlingar som finns att tillgå på kommunens hemsida alternativt kan handlingarna sändas hem efter kontakt med handläggare.

Handläggningstider vid ansökan

Rättsregel

En kommun ska fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Kommunen ska informera sökanden om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut ².

Riktlinjer

Avesta kommun strävar efter att hålla så korta handläggningstider som möjligt i ärenden som rör serveringstillstånd, då vi är medvetna om att en ny tillståndshavare vill starta verksamheten så fort som möjligt. Innan beslut fattas ska dock remisser skickas till olika myndigheter. Därefter ska ett tjänstemannaförslag presenteras i olika politiska instanser.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004.

² Enligt 5 § alkoholförordningen

Från att ansökan är komplett gäller normalt följande handläggningstider;

- Stadigvarande tillstånd, ca 2-3 månader.
- Tillfälligt tillstånd till allmänheten, 4-6 veckor.
- Tillfälliga tillstånd till slutet sällskap, ca 2 veckor.
- Anmälan vid catering, 1- 2 veckor.
- Ändring i befintligt tillstånd, 2 månader.

Ansökan är komplett när kommunen har fått in alla handlingar som behövs från den sökande. Det är därför viktigt att alla handlingar som behövs bifogas till din ansökan. Sökande uppmanas kontakta kommunens handläggare vid fundering på de handlingar som krävs. Om det saknas handlingar så att kommunen behöver fråga efter kompletteringar kan handläggningstiden bli längre. Kommunen meddelar sökanden när ansökan är komplett.

Det som kan förlänga beslutsprocessen är också om den sökande inte klarar kunskapsprovet inom rimlig tid.

Handläggningstiden är beroende av gällande delegationsordning. De flesta besluten fattas av omsorgsstyrelsen på de möten som normalt hålls en gång i månaden. Handläggningstiden är vanligtvis kortare om tjänstemannen har delegation att fatta beslut i ärendet.

Avgift för ansökan

Avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen utifrån en särskild taxa. Detta innebär att ärenden gällande serveringstillstånd och tillsyn inte ska bekostas av våra skattebetalare utan ska vara en självbärande verksamhet.

Kommunens informationsskyldighet med mera

Rättsregel

Kommunen har en skyldighet att informera om vad som gäller enligt denna lag och anslutande författningar³.

Riktlinjer

Avesta kommuns riktlinjer gällande serveringstillstånd, detaljhandel/servering av folköl och detaljhandel med tobak finns att läsa på kommunens hemsida. Det går också att kontakta kommunen om man vill ha ett utskrivet exemplar.

Serveringslokal och mat

Rättsregel

Serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren⁴.

Särskilt tillstånd kan dock meddelas för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Om så har skett ska varje tillståndshavare svara för ordning och nykterhet inom serveringsutrymmet samt för att vad som i övrigt gäller enligt denna lag iakttas under den tid han eller hon bedriver servering där.⁵

Stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten får medges endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter.

Riktlinjer

Miljöenheten ger bekräftelse att lokalen är registrerad som livsmedelsanläggning.

Lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga ur brandsäkerhetssynpunkt.

Serveringsstället ska ha tillräckligt antal sittplatser för gäster och ha en matsal. Ett riktvärde är att minst 25 % av gästerna på stället ska kunna sitta vid ordentliga bord i en matsal.

Ett varierat utbud av lagad eller på annat sätt tillredd mat, för-, huvud- och efterrätter, ska tillhandahållas under hela serveringstiden. Efter klockan 23 är det tillräckligt med ett fåtal (minst 3) enklare rätter.

Det ska finnas menyer som innebär att restaurangen verkligen visar att man vill sälja mat. Prisbilden ska vara sådan att mat också erbjuds i praktiken.

³ 8 kap 9 § alkohollagen

⁴ 8 kap 14 § Alkohollagen

⁵ 8 kap 15 § Alkohollagen

Kunskapskrav för tillståndshavaren

Rättsregel

Sökanden ska genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt utöva serveringsverksamheten⁶. Om sökande är en juridisk person är det de fysiska personer som har ett betydande inflytande i rörelsen, PBI, och är aktiva i serverings-verksamheten som ska göra provet.

Det är Folkhälsomyndigheten som ansvarar för provet som visar den sökandes kunskaper i alkohollagen. Sökanden har möjlighet att göra två omprov, därefter måste en ny ansökan göras. Det är inte tillåtet att skriva provet innan en skriftlig ansökan har inkommit till kommunen. Mer information om provet finns hos Folkhälsomyndigheten

Riktlinje

Utifrån behovet försöker kommunen själv eller tillsammans med annan kommun årligen anordna utbildning i ansvarsfull alkoholservering för restaurangernas personal.

Kommunen anser att det är viktigt att restauranger med serveringstillstånd har en genomtänkt alkohol- och drogpolicy, för en säker och trygg miljö för både personal och gäster. Policyn ska vara väl känd av alla berörda.

Remissyttranden

Rättsregel

Kommunen ska hämta in ett yttrande från Polismyndigheten vid en prövning av ett stadigvarande serveringstillstånd, såväl till allmänheten som till ett slutet sällskap⁷.

Kommunen ska också hämta in Polismyndighetens yttrande vid en prövning av tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten, om det inte rör sig om ett litet arrangemang. De lokaler som används för stadigvarande servering vara brandsäkra⁸. Brandsäkerheten kan också vara något som kommunen behöver beakta när den prövar en ansökan om tillfälligt serveringstillstånd.

Riktlinjer

Polismyndigheten är en obligatorisk remissinstans. Övriga remissinstanser som kommunen använder vid behov är till exempel: Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, räddningstjänsten och Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning.

Genom att skicka remisser till olika myndigheter kontrolleras den sökandesandel, d v s att den sökande inte är brottsligt belastad, att den är ekonomiskt skötsam samt har gjort rätt för sig till det allmänna (skatter, moms och arbetsgivaravgifter).

Polismyndighetens yttrande om ordningsläget i området för den tilltänkta etableringen och miljöenshetens bedömning av störningsrisken för närboende ska tillmätas stor vikt vid tillståndsprövningen.

⁶ 8 kap. 12 § alkohollagen

⁷ 8 kapitlet 11 § alkohollagen

⁸ 8 kapitlet 16 §

Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller andra skäl

Rättsregel

Kommunen får vägra serveringstillstånd om serveringsstället på grund av placering eller andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet, eller medföra särskild risk för människors hälsa⁹. Kommunerna bör i sina riktlinjer ange vilka kriterier de tillämpar vid bedömningen, för att det ska bli tydligare för dem som ansöker om serveringstillstånd. Kommunen måste dock alltid bedöma samtliga omständigheter i det enskilda fallet.

Riktlinjer

Det finns enligt alkohollagen ingen generell ”rätt” att få serveringstillstånd. Kommunen ska göra en helhetsbedömning av ansökan och där ingår att beakta risken för eventuella alkoholpolitiska olägenheter. Polismyndighetens yttrande om ordningsläget i området för den tilltänkta etableringen och miljöenhetens bedömning av risken för att störningar uppkommer för närboende, ska tillmätas stor vikt vid tillståndsprövningen.

Det är möjligt att förhindra en restaurangetablering med servering av alkoholdrycker på grund av serveringsställets belägenhet, eller av andra skäl som kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Det kan föreligga alkoholrelaterade olägenheter om:

- Polismyndigheten avstyrker ansökan med hänvisning till ordningsproblem på eller omkring serveringsstället.
- Miljöenheten avstyrker ansökan med hänvisning till att närboende utsätts, eller riskerar att utsättas för, bullerstörningar från serveringsstället.
- Kommunen har kännedom om missförhållanden på serveringsstället eller angående sökandes lämplighet.

För att motverka en osund utveckling i samband med alkoholservering ska särskild uppmärksamhet riktas på:

- Områden som är särskilt känsliga ur ordnings- och bullersynpunkt.
- Särskilt känsliga områden i anslutning till ungdoms-, sport- och idrottsmiljöer.

Nyetablering i ovanstående områden ska bedömas restriktivt och serveringsställets verksamhetsinriktning (målgrupp, pub, matrestaurang, nattklubb etcetera) ska särskilt uppmärksammas.

Barnperspektivet

Barnkonventionen är en del av svensk lag. Det innebär att barnen och ungdomars perspektiv ska beaktas i varje beslut som kan påverka dem. Barn och ungdomar har rätt till en alkohol- och narkotikafri uppväxt. När det gäller serveringstillstånd innebär det till exempel att serveringstillstånd ska inte ges till restauranger som är placerade i miljöer där många barn och ungdomar vistas, t ex vid skolor, lekplatser eller idrottsplatser. Tillstånd för alkoholservering beviljas inte heller för ungdomsevenemang.

⁹ 8 kapitlet 17 § alkohollagen

Kommunens tillsynsverksamhet

Rättsregel

Kommunens har tillsynsansvar för områdena servering av alkoholdrycker och marknadsföring av alkoholdrycker¹⁰.

Riktlinjer

Förebyggande tillsyn sker genom information och utbildning i ansvarsfull alkoholservering. Syftet med den förebyggande tillsynen är att informera och göra tillståndshavaren uppmärksam på de krav som alkohollagen ställer så att brister i verksamheten inte uppstår.

Den inre tillsynen sker genom kontakt med andra myndigheter till exempel Skatteverket, Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten. Kontroll sker även genom olika upplysningstjänster, till exempel InfoTorg och SYNA. Det handlar om frågor av ekonomisk art och tillståndshavarensandel.

Avesta kommuns yttre tillsyn sker efter en tillsynsplan där restaurangerna delas in i olika kategorier utifrån deras verksamhet. Antalet tillsynsbesök beror bland annat på verksamhetens art där till exempel en nattklubb får tätare tillsyn än en renodlad matrestaurang. Tillsynen kan vara planerad men även händelsestyrd.

Tillsynen kan ske tillsammans med andra myndigheter, till exempel Skatteverket, Polismyndigheten, miljöenheten, Tullverket eller räddningstjänsten. Varje deltagande myndighet gör tillsyn utifrån sin egen lagstiftning. Kommunen och Polismyndigheten är tillsynsmyndigheter utifrån alkohollagen.

Tillsynen kan ske när som helst under den tid som restaurangen är öppen. Framför allt sker besöken under kvällar och nätter. Kommunen tittar främst på ordning och nykterhet, att servering inte sker till berusade eller minderåriga gäster och att alkohol endast dricks på de ytor som är anmälda serveringsytor. Till serveringsytor räknas inte toaletter och trappor. Ibland sker en fördjupad kontroll av de alkoholdrycker som säljs så att det inte finns någon illegal alkohol på restaurangen. Tillsynen omfattar även kontroll av att marknadsföringen av alkoholdrycker på serveringsstället och i dess omedelbara närhet sker på ett måttfullt sätt. Den ekonomiska skötsamheten granskas genom exempelvis kassa- och personalkontroll och utförs då oftast i samverkan med Skatteverket.

Inre och yttre tillsyn kan leda till att en utredning inleds och att förnyade remisser skickas till de berörda myndigheterna. Det kan också leda till förslag om sanktionsåtgärder. Om en utredning inleds ska kommunen avsluta ärendet med ett beslut. En genomförd tillsyn ska dokumenteras och avslutas. De uppgifter som har framkommit med anledning av tillsynen ska kommuniceras med tillståndshavaren.

¹⁰ 9 kapitlet 2 och 3 § alkohollagen

Tillsynsavgifter

Rättsregel

Kommunen har rätt att ta ut avgifter för tillsyn av den som har provsmaknings- eller serveringstillstånd¹¹. Avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen som regleras närmare i kommunallagen.

Riktlinjer

Avesta kommuns avgifter för serveringstillstånd består dels av en fast avgift som är lika för alla, dels en rörlig schablonavgift som baseras på restaurangens alkoholomsättning. Avgifterna följer Sveriges kommuner och landstings rekommendationer. Det är kommunfullmäktige som beslutar om avgifterna.

Aktuella avgifter finns att läsa på kommunens hemsida.

I tillsynsavgiften ingår den tillsyn som görs av tillståndshandläggarna direkt ute på restaurangen. Utöver detta tillkommer flera andra arbetsuppgifter som ingår i tillsynen. Det är bland annat: service till dig som krögare, rådgivning, utbildning i Ansvarsfull Alkoholservering, administration, arkivering och diarieföring, samverkan med myndigheter, kommuner och andra instanser, intern utbildning, löner och lokaler.

Avgifterna baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen, det innebär att ärenden gällande serveringstillstånd och tillsyn inte ska bekostas av våra skattebetalare utan ska vara en självbärande verksamhet.

Diskriminering

Avesta är en mångkulturell kommun vilket återspeglas i stadens restaurang- och nöjesliv. Avesta Kommun vill vara en kommun där alla människor tillmäts lika värde och mångfalden betraktas som en resurs. Alla Avestabor ska ha samma rättigheter men också samma möjligheter oavsett etniskt och kulturellt ursprung, religion och sociala ställning.

Alla Avestabor ska känna sig trygga och säkra i sin stad och i sitt bostadsområde. De ska kunna röra sig fritt, utan rädsla för att utsättas för brottslighet eller kränkningar. Dessa riktlinjer ska vara vägledande för kommunens insatser för att motverka olaga diskriminering i samband med restaurangbesök och med detta förhindra att någon blir särbehandlad och exempelvis nekas inträde till restaurangen. Samma åldersgräns ska gälla för män och kvinnor.

Erkänt eller lagakraftvunnet diskrimineringsbrott bedöms allvarligt och innebär normalt sett att serveringstillståndet ska återkallas.

¹¹ 8 kapitlet 10 § alkohollagen

Serveringstider

Rättsregel

Bestämmelserna om serveringstider¹² syftar främst till att motverka olägenheter som onykterhet och oordning. Bestämmelsen om serveringstider är en viktig del av den svenska alkoholpolitiken, och social hänsyn ska därför gå före affärs-mässiga eller konkurrensmässiga hänsyn. Att en konkurrerande restaurang redan har fått längre serveringstid behöver därför inte motivera bifall till en annan ansökan. När kommunen prövar en restaurangs serveringstid ska man beakta om serveringstiden kan medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet, eller om den kan innebära särskild risk för människors hälsa. Skyddet för människors hälsa och intresset av att upprätthålla ordning, nykterhet och säkerhet ska alltså stå i förgrunden när kommunen prövar sena serveringstider.

Riktlinjer

Normal serveringstid enligt alkohollagen är mellan klockan 11.00 och 01.00.

Restaurangernas öppethållande har betydelse för boende i serveringsställets närhet, eftersom det finns en påtaglig störningsrisk från restauranger med serveringstillstånd. Öppettiderna påverkar även polisens arbete med att upprätthålla ordning och säkerhet.

Frågan har både ett folkhälsoperspektiv och en rent alkoholpolitisk betydelse. Ökad tillgång till alkoholdrycker, leder oftast till ökad alkoholkonsumtion och därmed ökade skadeverkningar och risk för mer krogrelaterat våld.

Polismyndighetens och miljöenhetens yttrande om befarade ordningsstörningar, risk för störning av närboende med mera tillmäts stor betydelse och läggs till den individuella och samlade bedömningen som tillståndsmyndigheten har att göra. I den bedömningen ska även vägas in restaurangens inriktning. Den inriktning som tillståndshavaren väljer och den profil som skapas för verksamheten, är ofta av avgörande betydelse för ordningsförhållandena i och omkring restaurangen.

En individuell prövning enligt alkohollagen måste dock alltid göras, det vill säga det finns ingen generell rätt att få servera alkohol efter normaltiden. Detta innebär att Avestas restauranger kan ha olika stängningstid beroende på olika förutsättningar.

- Klockan 01.00 ska anses som normal sluttid och gälla allmänt för serveringsställen.
- Serveringstiden kan dock tidigareläggas eller senareläggas. Polismyndighet och miljöenheten är obligatoriska remissinstanser och deras yttranden är av stor betydelse vid prövning av serveringstiden.

Efter beslut i kommunfullmäktige kan i Avesta beviljas serveringstid till kl. 02 under förutsättning att inga allvarliga anmärkningar skett mot hur serveringen skötts. Först gäller en provotid på 1 år. Tillståndshavaren anmäler till kommunen senast en månad innan provotidens utgång om den önskar behålla den utökade serveringstiden. Kommunen gör då en bedömning om den utökade serveringstiden ska bestå. Om ingen anmälan sker upphör den utökade serveringstiden automatiskt.

¹² 8 kapitlet 19 § alkohollagen

Ordning och nykterhet

Rättsregel

Allmänna bestämmelser om försäljning finns i 3 kapitlet i alkohollagen, vidare finns det bestämmelser om servering av alkoholdrycker i 8 kapitlet. I lagstiftningen framkommer det att försäljning kallas servering om drycken ska förtäras på stället¹³.

Bestämmelserna i 3 kapitlet om försäljning är därför tillämpliga även vid servering. Den som serverar alkoholhaltiga drycker ska se till att hålla ordning där man säljer och serverar alkoholdrycker¹⁴. Skador i möjligaste mån förhindras vid försäljning¹⁵, och den som säljer alkoholdrycker ska se till att det råder ordning och nykterhet på försäljningsstället. Personal ska vid servering se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning och onykterhet undviks¹⁶.

Riktlinjer

Avesta kommun utgår från att samtliga restauranger med serveringstillstånd arbetar utifrån en ansvarsfull alkoholservering. Detta innebär att det bör finnas en internpolicy för personalen på serveringsstället. Eftersom det ligger i samtliga restaurangers intresse att minska berusningsgraden och därmed komma bort från överserveringar bör det i policyn framgå om restaurangen har någon gräns om hur stor mängd alkoholdrycker får serveras till en och samma person och om denna gräns gäller från ett visst klockslag.

Alkohollagen ger tillståndsmyndigheten möjlighet att besluta om speciella föreskrifter så kallade villkor. Vanligtvis kan det vara att förordnade ordningsvakter ska tjänstgöra, att enbart bordsservering får ske, att inga spritdrycker får serveras under vissa tider eller att servering inte får ske under vissa evenemang eller vid ungdomlig publik.

Avesta kommun anser inte att det är förenligt med kravet på måttfullhet att servera större mängder alkohol på en gång till en person eller en mindre grupp människor, eftersom den typen av servering är svår att överskåda konsekvenserna av. Servering ska skötas av serveringspersonal och får inte överlåtas till gäster för självservering. Som exempel kan nämnas servering av helfaskor spritdryck, shotsbrickor och liknande.

I alkohollagen hittas följande lydelse: ”*Gästerna får inte uppmanas eller förmås att köpa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat.*”¹⁷. Det innebär att tillfälliga prissänkningar på alkoholdrycker inte får ske på ett sådant sätt att försäljning av drycker med högre alkoholhalt främjas. Det tolkar Avesta kommun så att om en tillfällig prissänkning görs på spritdrycker så ska samtliga drycker, d v s även alkoholfria sådana, sänkas i motsvarande grad. Priset på restaurangens matutbud ska alltid sänkas i motsvarande grad som sker på alkoholdrycker.

Mängdrabatter på alkohol är inte tillåtet, vilket innebär t ex att en stor stark ska kosta lika mycket oberoende om gästen köper en eller flera. Priset på spritdrycker bör anges per centiliter. Centiliterpriset ska vara detsamma oavsett mängd för samma varugrupp.

¹³ 1 kap 11 § 2 st alkohollagen

¹⁴ 3 kap 5 § alkohollagen och 8 kapitlet 20 § alkohollagen

¹⁵ 3 kap 5 § alkohollagen

¹⁶ 8 kap 20 § alkohollagen

¹⁷ 8 kap 21 § alkohollagen

Uteserveringar

Rättsregel

Ett serveringstillstånd ska avse ett visst avgränsat utrymme¹⁸, exempelvis en uteservering som finns i anslutning till serveringsstället. Kommunen kan vid tillståndsgivningen besluta om kortare serveringstider på en uteservering än inomhus. Vid ett beslut om serveringstillstånd kan kommunen även villkora tiderna för när uteserveringen ska vara utrymd. Anledningen är att verksamheten inte får störa omgivningen, till exempel dem som bor i närheten av restaurangen. Om kommunen inte har villkorat tillståndet med en särskild utrymningstid för uteserveringen gäller serveringsställets utrymningstid, det vill säga 30 minuter efter den serveringstid som gäller för serveringsstället i övrigt¹⁹.

Riktlinjer

En uteservering ska normalt ligga i direkt anslutning till serveringsstället samt vara fysiskt avgränsad från kringliggande områden där servering inte får förekomma. På Avesta kommuns hemsida kan du läsa mer om de råd och riktlinjer som finns gällande uteserveringar i Avesta centrum och hur de ska vara utformade.

Uteserveringen ska vara placerad och utformad så att den kan överblickas av personalen, bland annat för att serveringspersonalen ska kunna kontrollera vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker samt kunna upptäcka om olägenheter uppstår.

Enligt alkohollagen gäller samma regler för alkoholservering utomhus som för bedrivande av alkoholservering i övrigt. Detta innebär bland annat att lagad eller på annat sätt tillredd mat måste kunna tillhandahållas där. Därutöver krävs tillstånd för användande av offentlig plats enligt ordningslagen eller dispositionsrätt av privat mark.

- Serveringspersonal ska stadigvarande tjänstgöra på uteserveringen när alkoholhaltiga drycker serveras där.
- Klockan 22 söndag-torsdag och klockan 24 fredag-lördag, samt dag före helgdag anses som normal sluttid.
- Tidigare stängningstid ska övervägas när det finns risk för störande av närboende och/eller ordnings- eller säkerhetsproblem kan förväntas uppstå.
- Senare stängningstid kan beslutas om det inte bedöms föreligga olägenheter för närboende eller omgivningen i övrigt.
- Serveringsytan utgörs av sittplatser vid bord, på en klart avgränsad yta i anslutning till restaurangen, där enbart bordsservering är tillåten
- Vid musikunderhållning ska ljudnivån på musiken hållas på sådan nivå att närboende inte upplever sig som störda.
- Utrymningstiden för en uteservering är 30 minuter efter serveringstidens utgång.

¹⁸ 8 kapitlet 14 § 1 st alkohollagen.

¹⁹ 8 kapitlet 19 § alkohollagen

Gemensamt serveringsutrymme

Rättsregel

Det går att ge möjlighet för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme²⁰. Det innebär att ett särskilt tillstånd kan beviljas för att servera på samma yta. En förutsättning är att de som ansöker om gemensamt serveringsutrymme har ett eget serveringstillstånd. Särskilda villkor kan meddelas i samband med beslutet om tillstånd för ett gemensamt serveringsutrymme.

Riktlinjer

En förutsättning för att erhålla tillstånd att använda gemensamt serveringsutrymme är att varje sökande har ett eget serveringstillstånd för sin verksamhet. Därefter kan flera tillståndshavare gemensamt ansöka om att få nyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Lokalen eller platsen som helhet ska vara överblickbar och vara väl avgränsad.

Kommunen kan komma att meddela särskilda villkor som exempelvis förordnade ordningsvakter, bordsservering och/eller personal på den gemensamma serveringsytan under den tid som servering pågår. Denna bedömning sker i samband med ansökan.

Vid eventuella överträdelser av alkohollagens regler kan tillståndet för det gemensamma serveringsutrymmet komma att återkallas.

Handläggningstiden för en ansökan om gemensamt serveringsutrymme beräknas till cirka 2 månader räknat från den dag ansökan är komplett.

²⁰ 8 kapitlet 14 § 2 st alkohollagen

Cateringverksamhet

Rättsregel

Den som bedriver cateringsverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen. Den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd²¹.

Riktlinjer

Ett stadigvarande serveringstillstånd för slutna sällskap vid cateringverksamhet förutsätter att det ska finnas ett väl utrustat kök för tillredning av mat. På menyn ska finnas ett varierat utbud av för-, huvud- och efterrätter. Tillståndet gäller i den kommun där ansökan gjorts och beviljats. Om verksamhet ska ske i annan kommun måste en ansökan göras i den aktuella kommunen.

För varje tillfälle som tillståndshavaren ska servera mat och alkoholdrycker ska en anmälan på särskild blankett lämnas till kommunen tillsammans med ett godkännande från räddningstjänsten att lokalen är godkänd ur brandsäkerhetssynpunkt. Intyg om godkännande från räddningstjänsten behöver inte lämnas om catering ska ske till privat bostad.

Kryddning snaps

Rättsregel

Den som har ett stadigvarande tillstånd att servera spritdrycker, har rätt att krydda spritdryck för servering som snaps i den egna serveringsrörelsen, efter en anmälan till kommunen om egen kryddning av snaps. ²².

Riktlinjer

Kryddning av snaps avser spritdryck som motsvarar det traditionella svenska okryddade brännvinet och verksamheten ska vara i liten skala. Avsikten med denna möjlighet är för servering i den egna verksamheten. Kryddning ska ske i originalbutelj. Av den anmälan som ska göras till kommunen ska framgå vilka kryddor som används, vilken spritdryck som avses och mängd som ska kryddas.

²¹ 8 kapitlet 4 § alkohollagen

²² 8 kapitlet 3 § alkohollagen

Provsmakning

Rättsregel

Provsmakning av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker kan anordnas vid arrangemang riktade till allmänheten under förutsättning att arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker som provsmakningen avser, samt den lokal där provsmakningen ska ske²³.

De partihandlare som deltar, enskilt eller gemensamt, ansöker om och erhåller ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker som avses erbjudas.

De som tillverkar alkoholdrycker från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna. Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning²⁴.

Riktlinjer

En restaurangägare med serveringstillstånd kan anordna provsmakning av alkoholdrycker inom ramen för sitt serveringstillstånd. Innan arrangemanget ska en anmälan göras till kommunen. I anmälan ska anges tid och plats för provsmakningen, vilka utställare som ska finnas på plats, vilka drycker som ska erbjudas provsmakning av, hur biljettförsäljning ska gå till samt hur ordning och nykterhet ska säkerställas.

Det är också möjligt för partihandlare/utställare att erhålla ett tillfälligt tillstånd för provsmakning, antingen enskilt eller gemensamt. Det tillståndet gäller enbart provsmakning av den eller de drycker tillståndet omfattar. Vid provsmakning av en dryck ges en mycket liten mängd (15 cl andra jästa alkoholdrycker/öl, vin 5 cl, sprit 1,5 cl). Tillstånd kan endast ges i samband med mässor, antingen renodlade vin-, öl- eller spritdrycksmässor eller om dryckerna är en del av andra produkter som mässan omfattar till exempel köksmässor.

När producenter driver restaurangverksamhet med serveringstillstånd, där de serverar egenproducerade viner eller andra egenproducerade alkoholdrycker, är det tillåtet att inom ramen för detta också erbjuda provsmakning av de egna produkterna. Den producent som inte har serveringstillstånd kan erhålla ett särskilt tillstånd för att kunna erbjuda provsmakning. Något krav på matservering finns inte. Däremot ska sökanden uppfylla samma krav på lämplighet och laglydnad som vid ansökan om serveringstillstånd.

²³ 8 kapitlet 6 § alkohollagen

²⁴ 8 kapitlet 7 § alkohollagen

Villkor vid meddelande av serveringstillstånd

Rättsregel

Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer kan en kommun när den meddelar tillstånd också meddela olika slags villkor. Syftet är att motverka alkoholpolitiska skadeverkningar. Villkoren kan alltså endast meddelas vid beslut om serveringstillstånd. Dit räknas också beslut om utökning av ett gällande tillstånd, till exempel förlängd serveringstid och utökning av serveringslokal eller annat serveringsutrymme. Villkoren får inte vara generella utan behovet ska bedömas i varje enskilt fall. Kommunen kan däremot i sina riktlinjer beskriva under vilka förutsättningar ett beslut kan komma att villkoras.

Riktlinjer

Avesta kommun använder sig av möjligheten att besluta om villkor i främst följande fall:

- Om ordningsvakter ska finnas på restaurangen och mellan vilka klockslag.
- Om enbart bordsservering är tillåten på hela eller delar av serveringsstället.
- Serveringspersonal ska stadigvarande tjänstgöra på uteserveringen då gäster som blivit serverade alkoholdrycker uppehåller sig där.
- Underhållning via högtalare på uteserveringen ska upphöra senast kl. 22.00.
- Vid serveringstid efter klockan 01 ska en majoritet av personalen ha utbildats i Ansvarfull Alkoholservering.

Tillfälliga tillstånd till allmänheten och slutna sällskap

Rättsregel

Ett serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller slutet sällskap. Tillståndet kan vara stadigvarande eller avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd)²⁵.

Riktlinjer

Tillfälliga tillstånd till allmänheten

Tillfälliga tillstånd till allmänheten förekommer oftast i samband med någon form av arrangemang, musikalt eller kulturellt, liksom vid stora idrottsevenemang. Det handlar oftast om utökning av serveringstider, lokaler, anordnande av s k tältservering etc.

I den nationella handlingsplanen framgår det att samhället måste skapa flera alkoholfria miljöer. Detta kan tolkas så att stor restriktivitet ska råda då tillfälliga serveringstillstånd söks på sådana platser där det inte tidigare har funnits alkoholservering eller där sådan servering kan utgöra ett onaturligt inslag i miljön.

Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten bör därför endast i undantagsfall medges på idrottsplatser.

Ett krav vid beslut om tillstånd är att personer som ska vara ansvariga för serveringen ska vara kunniga och lämpliga för uppgiften. Tillståndshavaren ska dessutom vara på plats under serveringstiden.

En förutsättning för tillstånd är att kraven från övriga myndigheter är uppfyllda och att rätten att disponera marken kan styrkas.

Serveringstillstånd ska inte medges till sexklubbar eller mässor med liknande innehåll.

Tillfälliga tillstånd kan gälla för enstaka tillfällen eller för en hel tidsperiod. Tillfälliga tillstånd till slutet sällskap medges högst 12 gånger per år. Vid fler tillfällen än det ska istället stadigvarande tillstånd sökas, eftersom det rör sig om regelbundet återkommande verksamhet.

I de undantagsfall då tillståndsmyndigheten beviljar ett tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten ska följande riktlinjer gälla:

- Då det gäller idrotts- eller liknande anläggningar bör tillstånd avseende alkoholservering till allmänheten inte medges i samband med bedrivande av idrott. Om alkoholservering ska komma ifråga, avses en restauranglokal i avgränsad del av idrottsanläggningen. Alkoholservering medges inte till idrottspublik på läktare.
- Stor återhållsamhet ska gälla vid ansökningar om serveringstillstånd i samband med idrottsevenemang eller arrangemang som riktar sig till ungdomar.
- Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten, i centrala Avesta, medges endast i undantagsfall.

²⁵ 8 kapitlet 2 § alkohollagen

- Kraven på intyg för markupplåtelse, brandmyndigheternas godkännande och godkänd livsmedelshantering ska vara uppfyllda.
- Tillredd mat under restaurangliknande former ska tillhandahållas, i detta fall minst tre olika maträtter.
- Servering ska bedrivas på en avgränsad serveringsyta där bordsplatser finns som på en vanlig restaurang. Runt serveringsytan ska finnas acceptabla avgränsningar.
- Servering av spritdrycker (starksprit) medges endast i undantagsfall.
- Senaste serveringstid är klockan 02.00.
- Betyggande tillsyn av serveringen måste garanteras. I denna ingår att servering och konsumtion av alkohol enbart sker inom avgränsad serveringsyta.
- I det tillfälliga tillståndet bör anges det antal personer brandskyddet godkänt lokalen för samt av sökanden angivet antal bordsplatser.
- Tillfälligt tillstånd ska inte bifallas av tjänstemännen i avvaktan på stadigvarande tillstånd.

Tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap

Enligt alkohollagen kan serveringstillstånd meddelas för servering i förening, företag eller annat slutet sällskap.

Det finns inga preciserade krav i alkohollagen avseende kök vid servering till slutet sällskap. Tillredd mat ska dock alltid tillhandahållas.

- Det slutna sällskapet ska utgöra en begränsad krets som har något gemensamt intresse man samlas kring, utöver den aktuella tillställningen som tillståndet söks för.
- Innan tillställningen ska arrangören veta vilka personer som kommer, t ex genom mottagande av anmälningar.
- Serveringslokalen får inte vara öppen för insläpp av nya gäster under pågående tillställning.
- Annonsering i massmedia eller liknande är inte tillåten.
- Serveringstider ska prövas utifrån samma kriterier som gäller för tillstånd för servering till allmänheten.

Ansökan och andra dokument ska ha inkommit till myndigheten minst två veckor innan tillställningen/arrangemanget ska äga rum.

Serveringstillstånd krävs inte om serveringen:

- Avser ett enskilt tillfälle för i förväg bestämda personer,
- sker utan vinstintresse och utan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna, och
- äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol- eller lättdrycker

Observera att samtliga ovan nämnda kriterier ska vara uppfyllda för att få servera utan serveringstillstånd.

Detaljhandel/servering folköl

Rättsregel

I alkohollagen finns bestämmelser om detaljhandel/servering av folköl. Med folköl avses öl med en alkoholhalt som överstiger 2,25 men inte 3,5 volymprocent.

Den som säljer/serverar folköl ska anmäla detta till den kommun där detta sker.

Försäljning/servering får inte påbörjas förrän anmälan gjorts. Folköl får bara säljas/serveras i lokal som är godkänd/registrerad i enlighet med livsmedelslagen. Mat ska säljas/serveras.

Den som bedriver försäljning/servering av folköl ska utöva särskild tillsyn över försäljningen och ha ett egenkontrollprogram.

Folköl får inte säljas/serveras till någon som är under 18 år.

Riktlinjer

Egenkontrollprogram

Följande punkter ses som vägledande vid utformningen av egenkontrollprogrammet:

- Varje försäljnings/serveringsställe bör utse en ansvarig person som ska vara lämplig för uppgiften. Av programmet ska finnas tydliga regler/instruktioner på hur den ansvarige och övrig personal ska agera i olika situationer.
- Varje nyanställd ska informeras om regler och rutiner och varför de finns. Näringsidkaren bör föra dokumentation över när nyanställda informerats om försäljningsregler med mera.
- Näringsidkaren ska ha kontroll över försäljningen.
- Det ska av programmet framgå vilka rutiner kassapersonal ska tillämpa för att undvika försäljning till underåriga och till kunder som kan tänkas köpa åt någon som inte själv skulle få köpa (langning).
- Kunder, särskilt ungdomar, som enbart köper folköl och i större mängder måste ägnas särskild uppmärksamhet.
- Om någon i ett sällskap med ungdomar är under 18 år bör försäljning nekas. Det bör hos personalen finnas en medvetenhet om risk för langning. Det kan vara lämpligt, när det gäller försäljning till ungdomar, att minimera mängden som säljs vid ett och samma inköpstillfälle.
- Påverkade personer ska nekas inköp.
- Återkommande genomgång av regler och rutiner för berörd personal. Bör ske minst en gång/år samt löpande vid nyanställning.
- Återhållsam marknadsföring (exponering i butik, annonsering etc.), i enlighet med alkohollagen.
- Återkommande intern kontroll för att säkerställa att personalen följer regler, rutiner och bestämmelser i fråga om folkölsförsäljning.
- Tydlig information om reglerna ska vara väl synliga för kunderna i butiken.
- Skyltar och dekaler om att 18-årsgräns gäller för inköp ska finnas vid ölen och kassan.

Tillsyn

Tillsyn av försäljningsställen/serveringsställen kan avse följande punkter:

- Att försäljnings-serveringsstället är anmält till kommunen.
- Att försäljning/servering sker i godkänd/registrerad lokal och att försäljning/servering av livsmedel/mat sker i tillräcklig omfattning.
- Att tillsynsavgift har erlagts enligt gällande bestämmelser.
- Att egenkontrollprogram finns och används.

Den huvudsakliga inriktningen av tillsynen är rådgivning och information.

Ansvar

Näringsidkaren ansvarar för att försäljningsreglerna följs och att personalen känner till gällande regler. Den som säljer folköl till en kund har ett personligt ansvar och kan straffas om han/hon säljer till underåriga.

Ingripanden/åtgärder

Administrativa ingripanden är till för att få bort missförhållanden och för att förhindra att nya uppstår. Kommunens skyldighet att vidta åtgärd i form av varning eller försäljningsförbud ska ses mot bakgrund av det som ovan sagts.

Kommunen kan meddela försäljnings/serveringsförbud för antingen sex eller tolv månader. Den kommun där försäljningsstället är beläget beslutar om ingripande.

Tillsynsavgifter

Kommunfullmäktige i Avesta Kommun har beslutat att en årlig tillsynsavgift ska tas ut för att täcka kostnaderna för tillsynen.

Detaljhandel tobak

Allmänt

Riktlinjer för tillstånd gentemot detaljhandeln ska ses som ett komplement till bestämmelserna som hittas i Lag om tobak och liknande produkter. Av riktlinjerna framgår vad som gäller enligt lag, men även vilka lokala anpassningar som påverkar handläggningen av försäljningstillstånd inom kommunen. Genom riktlinjerna vill vi uppnå en förutsägbarhet och lika behandling vid ansökan om försäljningstillstånd av tobak.

Lag om tobak och liknande produkter är en lagstiftning vars syfte är att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och liknande produkter²⁶. Den detaljhandlare som vill sälja tobaksprodukter ska ansöka om detta hos kommunen.

I den nationella strategin för ANDT-politiken beskriver regeringen bland annat att målet är att:

- Tillgången till tobak ska minska,
- Antalet barn och unga som nyttjar tobak ska minska och
- Antalet kvinnor och män som utvecklar beroende av tobak ska minska.

I mars 2021 beslutade Avestas kommunfullmäktige om ANDTS-program under perioden 2021 – 2025 i programmet. Avesta kommuns mål är bland annat ett minskat tobaksbruk. Under perioden är följande fokusområden inom området tobak beslutade:

- Minska tobaksanvändningen.
- Samordnad, effektiv och likvärdig tobakstillsyn.

Målet med fokusområdet är att:

- Antalet vuxna och unga rökare och snusare i Avesta ska minska.
- Barn ska växa upp i en tobaksfri miljö.
- Inga barn och ungdomar ska börja röka eller snusa.

I programmet framkommer vidare att omsorgsförvaltningen ska informera om och skapa dialog med handlare om tobakslagen och dess tillämpning samt utöva tillsyn över försäljningen av tobaksvaror.

Åldersgräns

Tobaksvaror får inte säljas till den som är under 18 år²⁷. Näringsidkaren måste också försäkra sig om att tobaken inte är avsedd att lämnas till någon underårig. I försäljningslokalen ska finnas tydlig information samt dekaler om åldersgränser om att det är förbud mot att sälja eller lämna ut tobaksvaror till den som inte fyllt 18 år.

²⁶ Regeringens proposition 2017/18:156 s. 172

²⁷ 5 kap. 18 § Lag om tobak och liknande produkter (2018:2088)

Egenkontroll

Näringsidkaren ska utöva egenkontroll över försäljningen och det ska finnas ett program för denna tillsyn²⁸. Det innebär att den ansvarige för försäljningen ska ta fram ett program där det framgår hur åldersgränser och andra bestämmelser i tobakslagen ska tillämpas och övervakas. På

Folkhälsomyndighetens hemsida, www.folkhalsomyndigheten.se, finns framtagna riktlinjer med förslag på hur ett sådant program kan utformas.

Märkning och förpackning

All tobak ska vara försedd med illustration och **svensk varningstext**. Det är inte tillåtet att sälja tobaksvaror med utländska varningstexter eller utan märkning i enlighet med²⁹. Detsamma gäller försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare enligt samma lag som ovan³⁰.

Det är inte tillåtet att sälja cigaretter i förpackning med färre än 20 cigaretter, rulltobak ska innehålla tobak som väger minst 30 gram och portionspackat snus minst 20 portioner. Tobaken får inte tillhandahållas konsumenten i mindre mängd än vad som anges ovan³¹.

Marknadsföring

Det är endast tillåtet att marknadsföra tobaksvarorna inne på försäljningsstället genom att tillhandahålla tobaksvarorna till försäljning och genom kommersiella meddelanden i tobaksvarornas närhet. Meddelandena får inte vara påträngande, uppsökanden eller uppmana till bruk av tobak³².

Ansvar

Näringsidkaren ansvarar för att försäljningsreglerna följs och att personalen känner till gällande regler samt att det skapas rutiner för ålderskontroll³³. Kassapersonalen har ett personligt ansvar och kan dömas till böter eller i värsta fall fängelse om tobak säljs till en person som inte fyllt 18 år.

Kontrollköp

Ett kontrollköp får ske för att kommunen ska kunna förvissa sig om att näringsidkaren följer sitt åtagande att kontrollera att konsumenten är 18 år. Ett kontrollköp får ske utan att näringsidkaren förvarnas. Kommunen ska snarast efter kontrollköpets genomförande meddela näringsidkaren om kontrollköpet³⁴.

²⁸ 5 kap. 6-7 § Lag om tobak och liknande produkter

²⁹ 3 kap. 1 § Lag om tobak och andra produkter

³⁰ 3 kap. 2 § Lag om tobak och andra produkter

³¹ 5 kap. 14 § Lag om tobak och andra produkter

³² 4 kap. Lag om tobak och andra produkter

³³ 5 kap. 12 § Lag om tobak och andra produkter.

³⁴ 7 kap. 22 § Lag om tobak och andra produkter

Sanktioner

Kommunen får meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att lagen följs³⁵. I beslut om föreläggande eller förbud får kommunen sätta ut vite.

Enligt tobakslagen ges utrymme för polis och åklagare att starta en straffrättslig process mot butiker som bryter mot lagen. Straffet för olovlig tobaksförsäljning är böter eller fängelse i högst 6 månader.

Kommunen har möjlighet att förbjuda tobaksförsäljning upp till 6 månader.

Ansökan och handläggning

Rättsregel

Endast den som har ett tillstånd får bedriva handel med tobaksvaror. En ansökan om tillstånd ska inkomma skriftligt till kommunen³⁶. Kommunen ska fatta ett beslut i ärendet inom fyra månader från att ansökan är komplett³⁷. Om det är nödvändigt för utredningen har kommunen rätt att förlänga handläggningstiden ytterligare max fyra månader.

Riktlinjer

Avesta kommuns ambition är att göra handläggningstiden för ansökan så kort som möjligt.

Normalt är handläggningstiden för ansökan om tobakstillstånd 2-3 månader, efter att ansökan är komplett.

En komplett ansökan innebär att handläggaren fått in alla begärda handlingar samt remissvar från de olika instanserna.

Ansökningsavgift

Rättsregel

Kommunen har rätt att ta ut en avgift för ansökan om tobakstillstånd³⁸.

Riktlinjer

Avesta kommun tar ut en ansökningsavgift vid ansökan om försäljningstillstånd. Information om avgiften finns på kommunens hemsida och meddelas även från handläggaren vid ansökan.

Remissyttrande

Rättsregel

Ett tillstånd för handel med tobaksvaror får endast beviljas till den som utifrån ekonomiska och personliga omständigheter är lämplig att bedriva verksamheten³⁹. Kommunen har därmed rätt att hämta in yttrande från Polismyndigheten⁴⁰.

³⁵ 10 kap. Lag om tobak och andra produkter

³⁶ 5 kap. Lag om tobak och liknande produkter

³⁷ 4 kap. 1 § Förordning om tobak och liknande produkter (2019:223)

³⁸ 8 kap. 1 § Lag om tobak och andra produkter

³⁹ 5 kap. 2 § Lag om tobak och liknande produkter

⁴⁰ 5 kap. 4 § Lag om tobak och liknande produkter

Riktlinjer

Vid ansökan om tobakstillstånd har kommunen rätt att hämta in remissyttrande från Polismyndigheten. Ett remissyttrande från Skattemyndigheten krävs också för att ansökan ska bli komplett, denna skickas från handläggaren till sökande som själv får skriva under den och skicka till Skattemyndigheten.

Kommunens tillsynsverksamhet

Rättsregel

Tillsyn av verksamhet som säljer tobaksvaror får ske⁴¹. Kommunen har även rätt att ta ut en avgift för tillsynen⁴².

Tillsyn

Kommunen gör årligen en inre samt en yttre tillsyn av verksamheten som bedriver handel med tobaksvaror.

Inre tillsyn sker genom att kommunen samarbetar med övriga myndigheter för att samla in information. Bland annat skickas remisser till Polis- och Skattemyndigheten, men information om verksamhetens ekonomiska läge hämtas även in där en kreditupplysning kan komma att göras. Vid behov kan uppgifter även hämtas in från Kronofogdemyndigheten.

Den yttre tillsynen innefattar ett tillsynsbesök hos tillståndshavaren. Tillsynsbesöken omfattar bland annat kontroll av eventuell marknadsföring, skyltning om åldersgränser, hur kassapersonalens kontroll av åldersgränser sker, kontroll av tobaksvarornas varningstexter, innehåll och pris.

Tillsynsavgifter

Kommunfullmäktige i Avesta Kommun har beslutat att en årlig tillsynsavgift ska tas ut för att täcka kostnaderna för tillsynen.

⁴¹ 7 kap. Lag om tobak och liknande produkter

⁴² 8 kap. 2 § Lag om tobak och liknande produkter

Försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Rättsregel

En näringsidkare som vill sälja elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare får inte bedriva sådan försäljning utan att först anmäla detta till kommunen⁴³. Vidare ska näringsidkaren lämna in ett egenkontrollprogram tillsammans med sin anmälan⁴⁴.

Riktlinjer

En anmälan ska göras till Avesta kommun innan försäljning av e-cigaretter och påfyllningsbehållare får påbörjas. Tillsammans med anmälan ska ett egenkontrollprogram lämnas till kommunen. Du bör inom 14 dagar efter att anmälan skickats erhålla en bekräftelse från kommunen.

Avgifter

Rättsregel

Kommunen har enligt lag rätt att årligen ta ut en tillsynsavgift för försäljning av e-cigaretter och påfyllningsbehållare⁴⁵.

Riktlinjer

Första året betalas denna avgift i samband med anmälan av försäljningen. Information om avgiften finns på Avesta kommuns hemsida.

Har sökande ett tillstånd för försäljning av tobak debiteras ingen ytterligare avgift för tillsyn e-cigaretter och påfyllningsbehållare.

⁴³ 5 kap. 15 § Lag om tobak och andra produkter

⁴⁴ 5 kap. 17 § Lag om tobak och andra produkter

⁴⁵ 8 kap. 2 § Lag om tobak och andra produkter